

The Effect of Virtual Social Networks on the National Security of the Islamic Republic of Iran (Case Study: Telegram Channel of Amadanews)

10.30495/PIR.2024.2000680.3690

Sayyed saeid Safavi¹, Ahmad bakhshayesh Ardestani^{2*}, Akbar Ashrafi³,
Mohammad Tohidfam⁴

Received:2023/10/16
Accepted:2024/01/03

Research Article

Abstract

Social networks, for various reasons, greatly affect the internal dimension of national security. This research seeks to know the impact of one of these networks, that is, Amadyaoz, on national security, which analyzes the data obtained from field research (interviews) in the field of Amadyaoz Telegram network with a qualitative method. By raising the question that social networks, here In a specific way, what effects has the Amadanews telegram channel had on the internal dimension of the national security of the Islamic Republic during its activity? The findings show that, in the national dimension, Amadyaoz by "directing and deviating public opinion" and "creating duality" and at the "individual level" in two dimensions by encouraging "civil disobedience" and "individual departure against the system under the influence of this network's inductions". At the level of the government structure, mechanisms such as "destroying the internal and regional power of the system", "creating erosion and costing the system", "separation of the people, the system and the revolution" and "inducing corruption in all the elements of the system" are widely used to hit the It uses the existence of the Islamic Republic and in this way, it challenges the national authority and by intensifying the differences and insecurity, it clearly has a negative and destructive effect on the national security in the internal dimension.

Keywords: Amada News; Islamic Republic; National security; Social networks; Telegram

Safavi, S. S., Bakhshayesh Ardestani, A., Ashrafi, A., & Tohidfam, M. (2023). The effect of virtual social networks on the national security of the Islamic Republic of Iran (case study: Telegram channel of Amadanews). *Journal of Political And International Research*, 15(55), pp. 43-56.

¹ Department of Political Science, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. saeedsafavi91@gmail.com

² Department of Political Science, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. ahmad.bakhshi0912@gmail.com
(Corresponding Author)

³ Department of Political Science, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. akbarashrafi552@gmail.com

⁴ Department of Political Science, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. tohidfam_m@yahoo.com

تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران (مورد مطالعاتی: کانال تلگرام آمدنیوز)

10.30495/PIR.2024.2000680.3690

سید سعید صفوی^۱، احمد بخشایش اردستانی^۲، اکبر اشرفی^۳، محمد توحیدفام^۴

مقاله پژوهشی	تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۲۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۱۳

چکیده

شبکه‌های اجتماعی، به دلایل گوناگون، بسیار بر امنیت ملی تأثیرگذارند. این پژوهش، به دنبال شناخت تأثیر یکی از این شبکه‌ها، یعنی آمدنیوز، بر امنیت ملی است که با روش کیفی، داده‌های برگرفته از تحقیقات میدانی (مصاحبه) در زمینه شبکه تلگرام آمدنیوز را تحلیل می‌کند. با طرح این پرسش که شبکه‌های اجتماعی، در این‌جا به صورت مشخص کانال تلگرامی آمدنیوز، چه اثراتی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی، در زمان فعالیت خود داشته است؟ یافته‌ها نشان می‌دهد، آمدنیوز، در بُعد ملی با «جهت‌دهی و انحراف افکار عمومی» و «ایجاد دوگانگی» و در «سطح فردی» در دو بُعد تشویق به «نافرمانی مدنی» و «خروج فرد علیه نظام تحت تأثیر القانات این شبکه»، در سطح ساختار حکومت نیز به صورت گسترده مکانیسم‌هایی مانند «تخریب قدرت داخل و منطقه‌ای نظام»، «ایجاد فرسایش و هزینه برای نظام»، «جدایی مردم و نظام و انقلاب» و «القا فساد در تمامی ارکان نظام»، را برای ضربه زدن به موجودیت جمهوری اسلامی به کار می‌برد و از این طریق، اقتدار ملی را با چالش مواجه کرده و با تشدید اختلافات و ناامنی، به وضوح بر امنیت ملی در بُعد داخلی تأثیر منفی و مخرب می‌گذارد.

واژگان کلیدی: شبکه‌های اجتماعی، امنیت ملی، جمهوری اسلامی، آمدنیوز، تلگرام

صفوی، سید سعید؛ بخشایش اردستانی، احمد؛ اشرفی، اکبر؛ توحیدفام، محمد (۱۴۰۲). تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران (مورد مطالعاتی: کانال تلگرام آمدنیوز). فصلنامه تحقیقات سیاسی و بین‌المللی، شماره ۵۵، صفحات ۵۶-۴۳.

^۱ گروه علوم سیاسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. saeedsafavi91@gmail.com

^۲ استاد گروه علوم سیاسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول). ahmad.bakhshi0912@gmail.com

^۳ دانشیار گروه علوم سیاسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. akbarashrafi552@gmail.com

^۴ استادگروه علوم سیاسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. tohidfam_m@yahoo.com

مقدمه

شبکه‌های اجتماعی مجازی، با گسترده‌تر شدن ارتباطات، هر روز بیشتر بر شئون مختلف یک جامعه تأثیر می‌گذارند و به انحای مختلف موجب دگرگونی‌هایی در وضعیت یک جامعه می‌شوند. یکی از عرصه‌هایی که هم به صورت سلبی و هم ایجابی در معرض دگرگونی است، امنیت ملی می‌باشد. جایی که شبکه‌های اجتماعی هم می‌توانند آن را به خطر اندازند و هم آن را تقویت کنند. شناخت این تأثیر، در جامعه‌ای مانند ایران که حضور و نفوذ شبکه‌های اجتماعی در آن بسیار بالاست و بخش مهمی از تعاملات سیاسی-اجتماعی آن در این شبکه‌ها می‌گذرد بسیار مهم است. به خصوص آنکه در فرازهای حساس در ایران، در بیش از یک دهه اخیر، شبکه‌های اجتماعی، نقش بسزایی در شکل‌دهی به تحولات سیاسی-اجتماعی داشته‌اند. نقش پررنگ این شبکه‌ها بیش از همه از انتخابات ۸۸ شروع و در وقایع پس از آن اوج گرفت. فیس‌بوک، در آن زمان یکی از مهم‌ترین و پرتعدادترین شبکه‌های اجتماعی نوین در انتخابات و وقایع پس از آن بود و با فروکش کردن اعتراضات، نقش این شبکه به تدریج کم‌رنگ شد، اما با فراگیر شدن تلگرام و قابلیت‌های روزافزون آن نظیر ایجاد گروه‌های گفت‌وگو و کانال و عضویت بسیاری از ایرانیان در آن، نقش این شبکه اجتماعی در تحولات جامعه بسیار پررنگ شد.

«نمونه بارز استفاده از شبکه‌های اجتماعی در ایجاد آشوب‌های خیابانی پس از برگزاری انتخابات را می‌توان در استفاده از این شبکه‌ها در تقلب در انتخابات ریاست‌جمهوری و متعاقب آن، فتنه سال، ۱۳۸۸ آبان ماه سال ۱۳۹۶ و اعتراضات نسبت به بالا رفتن قیمت بنزین در سال ۱۳۹۸ و... مشاهده نمود. در بسیاری از این وقایع، معاندین با مشخص نمودن محل و ساعت تجمع، ساختن شعارهایی علیه نظام مقدس، آموزش نحوه ساخت مواد محترقه و آتش‌زا همچون کوکتل مولوتف و... و برخورد فیزیکی با پلیس از طریق شبکه‌های اجتماعی، معترضین را تشویق می‌نمودند تا در امنیت داخلی کشور خدشه وارد نمایند.» (بیگلری و اخوان کاظمی، ۱۴۰۱: ۸۴) یکی از مهم‌ترین مصداق‌های این شبکه‌ها، کانال تلگرامی آمدنیوز بود.

این کانال در مردادماه ۱۳۹۶، به بیش از ۵۰۰ هزار عضو رسید. این رقم در نیمه مهرماه به ۶۰۰ هزار افزایش یافت. همچنین در نیمه آذر رقم ۷۵۰ هزار عضو را نیز رد کرد و این رقم در اواخر آذر ۸۵۰ هزار رسید. در اوایل دیماه ۱۳۹۶ از مرز ۱ میلیون و چهارصد هزار کاربر گذشت. (سایت تابناک، بی‌تا) آمدنیوز که با حربه افشای اسناد سری به فعالیت علیه نظام جمهوری اسلامی پرداخت، در دی ۹۶ توانست از اعتراضات مردمی سوءاستفاده کند و به ترویج خشونت بپردازد و حتی به آموزش ساخت کوکتل مولوتف هم پرداخت. (ایرناپلاس، ۱۳۹۸) این کانال در تلاش بود تا با دعوت مردم به شورش مسلحانه و بلوای اجتماعی، امنیت کشور را با چالش‌هایی مواجه کند. در پی افزایش نفرت‌پراکنی‌های روح‌الله زم در کانال تلگرامی خود، مقامات جمهوری اسلامی ایران با برقراری ارتباط با مدیرعامل شبکه پیام‌رسان تلگرام خواستار متوقف شدن فعالیت‌های آمدنیوز شدند؛ تلگرام نیز به دلیل «تشویق به خشونت» این کانال را مسدود کرد. (خبرگزاری آنا، ۱۳۹۹) روح‌الله زم در کنار فعالیت‌های خود در آمدنیوز از طریق مصاحبه‌ها با رسانه‌های مطرح دنیا هم ادعا می‌کرد که اطلاعات فوق محرمانه‌ای از درونی‌ترین لایه‌های قدرت در ایران دارد. (ایرناپلاس، ۱۳۹۸)

به‌هرحال، پرسش اصلی این پژوهش، این است که شبکه‌های اجتماعی، در این‌جا به صورت مشخص کانال تلگرامی آمدنیوز، چه اثراتی بر بُعد داخلی امنیت ملی جمهوری اسلامی، در زمان فعالیت خود داشته است؟ این پرسش براساس این هدف می‌شود تا بر مبنای آن نوعی آسیب‌شناسی برای این‌گونه فعالیت‌ها صورت گیرد و به صورت پیشنهادهایی برای سیاست‌گذاری‌های امنیتی جمهوری اسلامی درباره فضای مجازی و وضعیت شبکه‌های نوین اجتماعی استفاده شود.

۱- چهارچوب نظری و مفهومی**۱-۱- جامعه شبکه‌ای**

اساس بحث نظری این پژوهش، بر مبنای نظریه جامعه شبکه‌ای است. این نظریه، بیش از همه به مانوئل کاستلز تعلق دارد که کوشش‌های نظری زیادی را طی چند دهه اخیر برای تثبیت و تبیین این مفهوم اساسی کرده است و بقیه کوشش‌های نظری را

نیز باید در ادامه نظریات او دانست و هنگامی که از موضوع شبکه‌های اجتماعی نیز سخن به میان می‌آید، بیش از همه دیدگاه‌هایی که مربوط به جامعه شبکه‌ای است در نظر می‌آید.

«یک شبکه به‌سادگی مجموعه‌ای از گره‌های به‌هم‌پیوسته است. ممکن است سلسله‌مراتبی داشته باشد، اما مرکزی ندارد. روابط بین گره‌ها نامتقارن است، اما همه آن‌ها برای عملکرد شبکه برای گردش پول، اطلاعات، فناوری، تصاویر، کالاها، خدمات یا افراد در سراسر شبکه ضروری هستند. مهم‌ترین تمایز در این منطق سازمانی ثبات نیست، بلکه شمول یا طردشدن است. شبکه‌ها بی‌وقفه تغییر می‌کنند: با تنوعی بی‌پایان حرکت می‌کنند، شکل می‌گیرند و دوباره شکل می‌گیرند (Castells, 1999: IV). بنابراین نبود مرکزیت برای شبکه، آن را به‌مثابه یک کل هم‌پیوسته درمی‌آورد و نشان می‌دهد که وضعیت آن در یک نظام اجتماعی چگونه است.

کاستلز، مفهوم جامعه شبکه‌ای را در اواخر دهه ۱۹۹۰ پیشنهاد کرد تا توضیح دهد که چگونه فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی جدید بازسازی اقتصادهای سرمایه‌داری را تسهیل می‌کند (Van den Bulck et al, 2018: 14). جامعه شبکه‌ای جامعه‌ای است که در آن ساختارها و فعالیت‌های اجتماعی کلیدی حول شبکه‌های اطلاعاتی پردازش شده الکترونیکی سازماندهی شده‌اند. بنابراین، این فقط در مورد شبکه‌ها یا شبکه‌های اجتماعی نیست، زیرا شبکه‌های اجتماعی اشکال بسیار قدیمی سازمان اجتماعی بوده‌اند. این در مورد شبکه‌های اجتماعی است که اطلاعات را پردازش و مدیریت می‌کنند و از فناوری‌های مبتنی بر میکرو الکترونیک استفاده می‌کنند (Castells, 1996: 34). جامعه شبکه‌ای به‌عنوان یک گول جهانی از شرکت‌ها، گروه‌ها، قلمروها و جمعیت‌هایی که به هم مرتبط و وابسته توصیف می‌شود. از یک طرف این ما را نزدیک‌تر می‌کند، اما به شیوه‌ای عمیق‌تر، مبارزه‌ای بین خود و شبکه را به وجود می‌آورد. مبارزه نتیجه‌ای دارد. خودتعیینی، معنا، و هویت توسط نیروهای خارجی شبکه به چالش کشیده شده است: جهانی شدن، تحرک، اطلاعات و فناوری. در نتیجه، معنا و هویت به‌عنوان بخشی از جامعه مدنی تغییر نمی‌کند، بلکه با گسترش مبارزات خارج از جامعه مدنی تغییر می‌کند (Verma and Shin, 2005: 10).

ناتوانی شبکه‌ها در مدیریت عملکردهای هماهنگی فراتر از آستانه معینی از اندازه، پیچیدگی و سرعت. تنها تحت پارادایم فناوری مبتنی بر الکترونیک، شبکه‌ها می‌توانند خود را در زمان واقعی، در مقیاس جهانی-محلی مجدداً پیکربندی کنند و در تمام حوزه‌های زندگی اجتماعی نفوذ کنند. به همین دلیل است که ما در یک جامعه شبکه‌ای زندگی می‌کنیم، نه در یک جامعه اطلاعاتی یا یک جامعه دانش (Castells, 2011: 221). شبکه‌ها چنان فراگیر و فراگیر شده‌اند که می‌توان آنها را واحدهای اساسی جامعه نامید. ترکیبی از شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌ای هم توسط نوآوری سازمانی و هم با نوآوری فناوری تولید می‌شود و اساس ساختارهای شبکه‌ای بیان‌کننده و فراگیر جوامع مدرن را تشکیل می‌دهد. این ترکیب استفاده از استعاره قوی شبکه‌هایی را که به سیستم عصبی جوامع پیشرفته با فناوری پیشرفته شکل می‌دهند، توجیه می‌کند (van Dijk, 2005: 1).

درعین حال، باید توجه کرد که از نظر وان دایک، جامعه شبکه‌ای کمتر از جامعه توده‌ای فراگیر است. شما ممکن است به دلیل تولد یا انتساب عضو بخشی از جامعه توده‌ای باشید. در جامعه شبکه‌ای فردی شده باید برای یک مکان خاص بجنگید. شما باید ارزش خود را برای هر شبکه نشان دهید. در غیر این صورت در شبکه ایزوله خواهید شد یا حتی از آن طرد خواهید شد. در جامعه شبکه‌ای، شما باید به‌عنوان یک فرد استوار بایستید. شما به این راحتی توسط افراد نزدیک به همبستگی همراه نمی‌شوید (van Dijk, 2006: 36).

۱-۲- شبکه‌های اجتماعی

بشر حداقل از زمان اختراع گفتار، شبکه‌های اجتماعی ایجاد کرده است. در این شبکه‌ها، عناصر، عوامل اجتماعی (افراد، گروه‌ها، سازمان‌ها و حتی جوامع در کل) هستند و پیوندها با کنش‌های ارتباطی (متقابل) ایجاد می‌شوند. در زیر استدلال می‌کنم که شبکه‌های اجتماعی در همه سطوح و زیر سیستم‌های جامعه حضور دارند. در طول تاریخ، انسان‌ها همچنین تعدادی شبکه فنی ایجاد کرده‌اند. به‌عنوان مثال می‌توان به جاده‌ها، کانال‌ها، انواع شبکه‌های توزیع و شبکه‌های مخابراتی و کامپیوتری اشاره کرد

که موضوع مهم این کتاب است. هنگامی که شبکه‌های اخیر پر از نمادها و اطلاعات برای اتصال فرستنده و گیرنده انسانی می‌شوند، تبدیل به شبکه‌های رسانه‌ای می‌شوند (van Dijk, 2006: 25). شبکه‌های اجتماعی نوین مجموعه‌های به هم پیوسته از «سکوها»^۸ و ابزارهایی هستند مبتنی بر اینترنت، که باعث به اشتراک‌گذاری فزاینده و نیز انتقال سریع و ساده انواع اطلاعات مانند متن، عکس، صدا، ویدیو و غیره بین کاربران اینترنت می‌گردد. (بردبار و دیگران، ۱۳۹۷: ۲۲).

همچنین می‌توان این شبکه‌ها را در امتداد شبکه‌های اجتماعی واقعی تعریف کرد که توسط فناوری‌های جدید در فضای مجازی گسترش داده می‌شوند و این مسئله موجب بسط آن‌ها و دگرگونی شکلی و ساختاری‌شان شده است. به این خاطر است که تعاریف نخستینی، همانند تعریف مانول کاستلز از آن، برخاسته از تعریف‌ها از شبکه اجتماعی در یک محیط واقعی و بیرونی و در عین حال عمومیت‌دادن این تعریف به فضای مجازی است. ولی بعدها با توجه به ظرفیت ایجاد شده توسط وب ۲، مشارکت کاربران آن و نیز محتوای تولیدشده آنان تعریف‌های مختلفی برای آن مطرح گردید. (خانیک و خجیر، ۱۳۹۸، ۳۸) این شبکه‌ها را همچنین می‌توان متشکل از نوعی ساختار کنشگران و ارتباطات پویای میان آن‌ها نیز دانست. این کنشگران می‌توانند افراد، گروه‌ها، سازمان‌ها و برنامه‌های رایانه‌ای را شامل شوند. (عبداللهی نژاد و دیگران، ۱۳۹۵: ۳۸).

۱-۳- امنیت ملی

امنیت یکی از بارزترین وجوه بالندگی یک اجتماع و بستر ساز رشد و توسعه و ثبات جامعه است و استقرار آن نیازمند ساختاری است که در آن حداقل عناصری چون عدالت اجتماعی، تأمین و رفاه اجتماعی، اشتغال، آزادی و حاکمیت مردم و مشارکت کامل آنها، توزیع دانایی و اطلاعات در جامعه، اختلال اجتماعی، استفاده از نیروی فرهیختگان و دانایان، سازگاری اجتماعی و نظایر آن موجود باشند (رمضانی و دیگران، ۱۳۹۹: ۲۲).

امنیت ملی را تنها نمی‌توان، «توانایی ملت برای حفظ ارزش‌های داخلی خود در برابر خطرات خارجی» دانست چرا که این تعریف ناکافی است، چراکه تهدید از درون را نادیده می‌گیرد. ناآرامی‌های سیاسی و افزایش نابرابری‌های اقتصادی، نابرابری‌های توسعه منطقه‌ای، و همچنین خصومت‌های فرهنگی، زبانی و قومیتی، آفت سیاست مدرن هستند. هر ملتی کم و بیش باید از خود در برابر آنها محافظت کند. زمانی که ملتی از نظر اقتصادی و فناوری توسعه یافته، از نظر سیاسی امن و از نظر اجتماعی - فرهنگی یکپارچه باشد، می‌توان گفت که برای حفاظت از خود سلاخی در اختیار دارد. (Singh, 2015: 1922) از این رو، از مهم‌ترین شاخص‌های یک حکومت پویا و مقتدر، تضمین امنیت ملی است که رجال سیاسی، نظامی و امنیتی حاکمیت، خود را متعهد به تأمین آن می‌دانند. در گفتمان مدرن، امنیت عبارت است از نیل به سطحی از اطمینان خاطر برای تحصیل و صیانت از منافع ملی. همچنین امنیت ملی مقوله‌ای در زمره مسئولیت‌های حکومت‌های ملی است و شامل تعمیق مادی و روانی ایمنی در سطح ملی است. بر همین اساس تدوین راهبرد امنیت ملی از راهبردی‌ترین اقدامات نرم‌افزاری در جهت تأمین امنیت ملی محسوب می‌شود (موسی‌زاده و دیگران، ۱۴۰۰: ۴۰). از نظر مفهومی، امنیت ملی برای بسیاری از کشورها حاکی از نیاز به حفظ استقلال و تمامیت ارضی، حفظ شیوه زندگی ملی و جلوگیری از مداخله بیگانگان در امور داخلی کشورهاست. پس امنیت ملی یک کشور در درجه اول به معنای تأمین شرایطی است که کشور را از تعرض دیگران به استقلال سیاسی، ارزشهای فرهنگی و رفاه اقتصادی دور نگه می‌دارد. (اختیاری امیری و دیگران، ۱۴۰۰: ۶۲)

در این میان، در نسبت میان شبکه‌های اجتماعی و امنیت ملی، باید به این موضوع اشاره کرد که «شبکه‌های اجتماعی مجازی به طور مطلق نه تهدید هستند و نه فرصت، اما همزمان به دلیل کارکردها و ویژگی‌های خاص خود هم تهدید به شمار می‌روند و هم فرصت» (رمضانی و دیگران، ۱۳۹۸: ۳۹۰). در کنار فرصت‌های متعددی که این فضا برای بشر به ارمغان می‌آورد، تهدیدهای آن نیز به مرور شناسایی می‌شود. شناخت و فهم صحیح این تهدیدات، نخستین گام برای مبارزه با آن محسوب می‌شود (ولی‌زاده میدانی، ۱۳۹۹: ۲).

۲- پیشینه پژوهش

۱. آور و رفیعی‌راد و آقایی (۱۴۰۰) در مقاله «مدل مفهومی اثرگذاری شبکه‌های اجتماعی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران» بر آن هستند که شبکه‌های اجتماعی، تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر امنیت ملی جمهوری اسلامی دارند. در این میان تهدیدآفرینی این شبکه‌ها رو به افزایش بوده و موجب تضعیف امنیت ملی شده‌اند. این موضوع در همه حوزه‌های امنیت ملی قابل مشاهده است. روند استفاده مردم از این شبکه‌ها از یک سو باعث تعمیق شکاف بین حاکمیت و جامعه شده و از سوی دیگر موجب کاسته شدن نظارت حاکمیت بر فعالیت‌های مختلف در سطح جامعه خواهد گردید.

۲. اختیاری امیری و دیگران (۱۴۰۰) در پژوهش خود با عنوان «تلگرام و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران» معتقدند، تلگرام از طریق انتشار شایعات سیاسی و اخبار جعلی، مشروعیت‌زدایی و ناکارآمد جلوه دادن نظام، تحریک افکارعمومی و ایجاد شکاف میان سطوح جامعه و حاکمیت، سازماندهی آشوب‌ها و گسترش آن‌ها، هماهنگ کردن معترضان و آشوب‌کنندگان، تشدید اختلافات قومی، فرقه‌ای، مذهبی (تضعیف وحدت ملی)، ایجاد شکاف بین اقلیت‌های قومی با نظام و افزایش گرایش‌های تجزیه‌طلبانه قومی، تهدید ارزش‌ها و هنجارهای جامعه و همچنین استفاده گروه‌های تروریستی از این پیام‌رسان جهت عضوگیری، هماهنگی و برنامه‌ریزی، بیشترین تأثیرات را بر امنیت سیاسی، اجتماعی و فرهنگی کشور داشته است.

۳. ندری و دیگران (۱۳۹۸)، در «بررسی تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر امنیت اجتماعی ج. ا. ایران با رویکرد سیاستگذاری» معتقدند، شبکه‌های اجتماعی جدید به‌طور فزاینده‌ای در حال تخریب و القای ناکارآمدی جمهوری اسلامی هستند و به فعالیت‌هایی مانند هنجارسازی معارض با نظام، زدودن مشروعیت از ساختار آن، ضعیف کردن انسجام ملی و ایجاد بستر شکاف و تقابل میان مردم و حکومت، موجب تضعیف باورهای ملی دست زده‌اند و کارکردهایی مانند جاسوسی و کسب اطلاعات کاربران، تهیه ابزار ارتباطی برای گروه‌های برانداز، گردآوری اطلاعات افراد و مشاغل ویژه، انجام آموزش‌های مخرب در این شبکه‌ها و انتقال اطلاعات طبقه‌بندی‌شده برای مخدوش ساختن امنیت ملی دارند.

۴. Al-Masaeed et.al (2023) در پژوهش خود «تأثیر رسانه اجتماعی بر امنیت ملی» معتقدند، از رسانه‌های اجتماعی برای گسترش نگرانی‌های امنیتی زیر سوءاستفاده می‌شود: اختلال در امنیت اجتماعی، تروریسم سایبری، کمپین‌های اطلاعات نادرست، جنگ سایبری، جنگ ترکیبی، و استخدام جاسوس و جاسوسی.

۵. Bhosale & Bhangre (2021) «درک ابزارهای رسانه‌های اجتماعی، تأثیر بر امنیت ملی» به بررسی اثرات مثبت و منفی رسانه‌های نوین بر جامعه، پرداخته و معتقدند این ابزار مؤثری برای دامن زدن به نفرت است و می‌تواند برای کمونالیسم اجتماعی استفاده شود. استفاده منفی از آن می‌تواند تنش را در جریان درگیری‌های جمعی تسریع کند و می‌تواند مشکلاتی را برای هماهنگی اجتماعی ایجاد کند. استفاده از رسانه‌های اجتماعی برای رادیکال سازی و تبلیغات برای ملت خطرناک است. از طریق این ابزار یک سازمان افراطی می‌تواند درگیری‌های جمعی را آغاز کند که می‌تواند هماهنگی اجتماعی را به چالش بکشد. بنابراین، تلاش جدی و آگاهانه در سطوح مختلف برای کنترل سوءاستفاده از این ابزار مؤثر، حائز اهمیت است.

این پژوهش، از جنبه مورد مطالعاتی کاملاً جدید است. به‌رغم پژوهش‌های خوب و جدیدی که در موضوع اصلی پژوهش صورت گرفته است، اما نیاز به پژوهشی موردی و دقیق، آن هم در سطح کانال تلگرامی پرمخاطب و پرسروصدای آمدنیوز، احساس می‌شود. این پژوهش، به‌وضوح می‌تواند خلأ چنین پژوهشی را پر کرده و زمینه را برای پژوهش‌های آتی و مشابه فراهم کند.

۳- روش تحقیق

این تحقیق از نظر هدف در زمره تحقیقات توسعه‌ای- کاربردی قرار می‌گیرد. تحقیق کاربردی پژوهشی است که با استفاده از نتایج تحقیقات بنیادی به منظور بهبود و به کمال رساندن رفتارها، روش‌ها، ابزارها، وسایل، تولیدات، ساختارها و الگوهای مورد استفاده جوامع انسانی انجام می‌شود. هدف تحقیق کاربردی توسعه دانش کاربردی در یک زمینه خاص است.. مهم‌ترین

روش‌های گردآوری اطلاعات در این تحقیق مطالعات کتابخانه‌ای و پژوهش میدانی می‌باشد. در گردآوری اطلاعات مربوط به مبانی نظری و پیشینه، از منابع کتابخانه‌ای، مقاله‌ها و شبکه جهانی اطلاعات⁹ استفاده شده است. به منظور جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات برای تجزیه و تحلیل از روش مصاحبه استفاده گردیده است. در تحقیق کنونی، از روش تحلیل تم برای پاسخ به سوالات تحقیق استفاده شده است. تحلیل تم روشی برای تعیین، تحلیل و بیان الگوهای (تم‌ها) موجود درون داده‌ها است. این روش در حداقل خود داده‌ها را سازماندهی و در قالب جزئیات توصیف می‌کند. اما می‌تواند از این فراتر رفته و جنبه‌های مختلف موضوع پژوهش را تفسیر کند.

جامعه آماری در این پژوهش شامل اساتید و افراد مطلع در حوزه علوم سیاسی و شاغل در بخش‌های دولتی کشور است. در روش مصاحبه نمی‌توان از قبل مشخص کرد که چه تعداد افراد بایستی در مطالعه ما انتخاب شوند تا پدیده مورد علاقه در مطالعه کیفی به طور کامل شناسایی شود. به طور ایده‌آل ما به جمع‌آوری اطلاعات تا زمانی ادامه می‌دهیم که به نقطه اشباع¹⁰ برسیم؛ جایی که داده‌های جدید جمع‌آوری شده با داده‌هایی که قبلاً جمع‌آوری کرده‌ایم تفاوتی ندارد و مثل هم شده‌اند. به عبارت دیگر وقتی که ما به یک نقطه بازده نزولی¹¹ از تلاش‌هایمان برای جمع‌آوری داده‌ها رسیدیم می‌توانیم به طور مستدل مطمئن شویم که یک مطالعه کامل را انجام داده‌ایم. در این پژوهش با ۱۴ نفر از افراد مطلع در حوزه علوم سیاسی و شاغل در بخش‌های دولتی، مصاحبه انجام شد. مشخصات شرکت‌کنندگان بدون نام در جدول زیر آمده است:

جدول ۱: مشخصات شرکت‌کنندگان در پژوهش

پاسخگویان	سن	جنسیت	تحصیلات	شغل
شماره ۱	۳۶	مرد	دانشجوی دکتری	خبرنگار
شماره ۲	۴۱	مرد	دکترا	کارمند
شماره ۳	۳۷	مرد	دکترا	استادیار دانشگاه
شماره ۴	۳۹	مرد	دکترا	مدرس دانشگاه
شماره ۵	۳۲	مرد	دکترا	کارمند
شماره ۶	۳۵	زن	دکترا	مدرس دانشگاه
شماره ۷	۳۹	مرد	ارشد	کارمند بخش دولتی
شماره ۸	۴۲	زن	ارشد	کارمند بخش دولتی
شماره ۹	۴۲	مرد	دکتری علوم سیاسی	عضو هیئت علمی
شماره ۱۰	۴۵	زن	دکترا	کارمند بخش دولتی
شماره ۱۱	۵۰	مرد	دکترا	عضو هیئت علمی
شماره ۱۲	۴۲	مرد	دکترا	استادیار دانشگاه
شماره ۱۳	۳۶	زن	دانشجوی دکتری	-
شماره ۱۴	۴۰	زن	دکترای علوم سیاسی	استادیار دانشگاه

۳-۱- رویای و پایایی ابزار جمع‌آوری اطلاعات

اعتبار به همسانی نتایج حاصل از مصاحبه و پایایی به توانش مصاحبه در سنجش اهداف مورد نظر اطلاق می‌گردد. اعتبار یک مطالعه بر فرضیات نظری و منطق استخراج سوالات از مبانی نظری مطالعه استوار است. پژوهشگر تحقیق کنونی، جهت اطمینان

⁹ internet

¹⁰ saturation

¹¹ diminishing returns

از روایی مصاحبه در مرحله انتخاب موضوع، مبانی نظری و پیشینه تحقیقات انجام شده در زمینه منابع مربوط به آسیب‌ها و چالش‌های شبکه‌های اجتماعی نوین و تاثیر آن بر امنیت داخلی جمهوری اسلامی ایران، همچنین مطالب کانال تلگرام آمدنیوز را در سطوح مختلف بررسی کرده و سوال اصلی تحقیق را بر مبنای مطالعات نظری قبلی ارائه داده است. برای محاسبه پایایی بازآزمون از میان مصاحبه‌ها، چند مورد به‌عنوان نمونه انتخاب گردید. هر کدام از این‌ها در فاصله زمانی مشخصی دوبار کدگذاری شدند. بعدازآن در دو فاصله زمانی این کدها، برای هر کدام از مصاحبه‌ها با یکدیگر مقایسه می‌شوند. روش بازآزمایی برای ارزیابی ثبات کدگذاری پژوهشگر به کار می‌رود، ولی با این اشکال روبه‌رو است که نتایج حاصله از آزمون مجدد می‌تواند تحت تاثیر تمرین (تجربه) و حافظه کدگذار قرار گرفته و بنابراین منجر به تغییر در قابلیت اعتماد کدگذاری گردد. در هر کدام از این مصاحبه‌ها، کدهایی که در دو فاصله زمانی مشخص با یکدیگر تشابه دارند «توافق» و کدهای غیرمشابه «عدم توافق» نامیده می‌شوند. روش محاسبه پایایی بین کدگذاری‌های انجام گرفته توسط محقق در دو فاصله زمانی بدین ترتیب است:

$$\text{درصد توافق درون} = \frac{2 \times \text{تعداد توافقات}}{\text{تعداد کل کدها}} \times 100\%$$

در تحقیق کنونی برای محاسبه پایایی بازآزمون، از بین مصاحبه‌های انجام گرفته، تعداد ۳ مصاحبه انتخاب شده و هر کدام از آن‌ها دو بار در یک فاصله زمانی ۱۵ روزه توسط پژوهشگر کدگذاری شده‌اند. نتایج حاصل از این کدگذاری‌ها در جدول زیر آمده است:

جدول ۲: محاسبه پایایی بازآزمون

ردیف	تعداد کل کدها	تعداد توافقات	تعداد عدم توافقات	پایایی بازآزمون
۱	۱۰۰	۸۵	۱۵	۸۵٪
۲	۶۰	۴۸	۱۲	۸۰٪
۳	۶۰	۵۴	۶	۹۰٪
کل	۲۲۰	۱۸۷	۳۳	۸۵٪

تعداد کل کدهایی که توسط پژوهشگران ثبت شده ۲۵۴ و تعداد کل توافقات میان کده ۲۱۳ است. همچنین تعداد کل عدم توافق میان کدها ۴۱ است. بنابراین پایایی بین کدگذاران در مصاحبه‌ها، با استفاده از فرمول ۸۳٪ می‌باشد.

۳-۲- مراحل انجام و به کارگیری روش

فراگرد تحلیل تم زمانی شروع می‌شود که تحلیل‌گر الگوهای معنی و موضوعاتی را که به‌صورت بالقوه جذابیت دارند مدنظر قرار می‌دهد. این تحلیل شامل رفت و برگشتی مداوم میان مجموعه داده‌ها و خلاصه‌های کدگذاری شده و تحلیل داده‌هایی به‌وجودآمده است. نگارش تحلیل از مرحله نخست آغاز می‌گردد. در این میان، کلاً راه منحصربه‌فردی جهت آغاز مطالعه درباره تحلیل تم وجود ندارد. مراحل شش‌گانه تحلیل تم شامل آشنایی با داده‌ها، ایجاد کدهای اولیه، جستجوی تم‌ها، بازبینی تم‌ها، تعریف و نام‌گذاری تم‌ها و تهیه گزارش می‌باشد. تحلیل تم فراگردی بازگشتی^{۱۲} است که در آن حرکت به عقب و جلو در بین مراحل ذکر شده وجود دارد. به علاوه تحلیل تم فراگردی است که در طول زمان انجام می‌پذیرد.

۴- یافته‌های تحقیق

براساس تحلیل داده‌های حاصل از مطالعات میدانی و اعتبارسنجی آنها، تعداد ۲۷ کد اولیه شناسایی و پس از پالایش، به ۴ مقوله فرعی و بعد از آن به ۲ مقوله اصلی تبدیل شدند. در ادامه فرایند کدگذاری تشریح می‌گردد. در مرحله کدگذاری اولیه به تمامی

نکات کلیدی مصاحبه‌ها، عنوانی داده شد. این نکات کلیدی از بطن مصاحبه‌ها استخراج شد؛ یا خود پژوهشگر چنین عناوینی را با خلاقیت خود و متناسب با ویژگی‌ها انتخاب نمود. مرحله بعدی تحلیل مصاحبه‌ها، شامل استخراج مفاهیم یا مقوله‌های فرعی از متن مصاحبه‌ها می‌باشد.

جدول ۳: مفاهیم استخراج شده از اظهارات مربوط به مصاحبه‌ها

مقوله‌های فرعی	کدهای اولیه
شکل‌گیری اقدامات علیه ایران	مؤثرترین مؤلفه امنیت ملی پشتوانه مردمی یک حاکمیت می‌باشد. شبکه‌هایی مانند آمدنیوز با توان رسانه‌ای تخریبی خود سعی در نابودی این پشتوانه مردمی دارند. کاهش پشتوانه مردمی یک نظام موجب کاهش و تضعیف امنیت ملی آن می‌گردد.
شکل‌گیری هسته‌های مقابله‌ای بین مردم	از طرفی بدبینی مردم نسبت به حاکمیت یا هیولاسازی از نظام، موجب شکل‌گیری هسته‌های مقابله‌ای بین مردم می‌گردد.
تحریک جوانان به اقدامات ضد امنیتی	شبکه‌های موصوف، علاوه بر تخریب چهره نظام و انقلاب از طریق انتشار اخبار کذب و هدفمند عملاً از طریق شبکه‌های مذکور ضمن تحریک جوانان به اقدامات سخت و خشن، ساخت مواد منفجره و اقدامات تروریستی را آموزش می‌دهند که در اعتراضات سال‌های اخیر مصادیق متعدد آن را شاهد بودیم.
افزایش اعتراضات سیاسی	زمانی که در درون جامعه ارزش‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و مذهبی در اثر ناکارآمدی حکومت تضعیف شوند، این شبکه‌ها با برجسته‌سازی آن‌ها موجب می‌شوند که قدرت نظام سیاسی که مبتنی بر ارزش‌های ایدئولوژیک و دگم و سلب است، کاهش پیدا کرده و شایعات جای واقعیت را گرفته و با تقویت ناراضی‌های مشارکت‌ایجابی را کاهش و اعتراضات سیاسی را افزایش می‌دهند.
تشدید اختلافات رودرروی هم قرار دادن گروه‌های مختلف مردم	این کانال در حوزه امنیت ملی جمهوری اسلامی موجب تشدید اختلافات و بروز درگیری و ناامنی می‌شود و فضای فکری و روانی جهانی را هم می‌توانند برای اقدامات علیه ایران فراهم سازند. این شبکه‌ها، می‌توانند انسجام اجتماعی را مخدوش و سست کنند. می‌تواند باعث تشدید اختلافات شوند. گروه‌های مختلف مردم را براساس شکاف‌های موجود می‌تواند رو در روی هم قرار داده و انسجام اجتماعی را مخدوش نماید. شکاف‌های سیاسی و مذهبی و قومی مهمترین آن‌ها هستند. به‌ویژه شکاف اصلاح‌طلب- اصول‌گرا- برانداز
تأثیر منفی بر مشارکت رسمی	از جهت روانی می‌توانند ناهمسویی مردم و واگرایی آنها را تقویت کرده و مشارکت آنها را خیلی کم کنند. بر مشارکت سیاسی رسمی در قالب انتخابات اثر منفی دارند.
تضعیف مشارکت‌ایجابی	با توجه به هدف ایجاد شبکه‌هایی مانند آمدنیوز، این شبکه‌ها موجب کاهش مشارکت سیاسی با بدبین کردن مردم نسبت به حاکمیت می‌شوند. موجب تضعیف مشارکت‌ایجابی و تقویت مشارکت سلبی و اعتراضی می‌شوند.
تقویت مشارکت سلبی و اعتراضی	طی چند سال اخیر با فعالیت شبکه‌های مجازی و موج‌سواری از مشکلات موجود و انجام عملیات روانی گسترده علیه نظام و همچنین تلاش جهت القای یأس و ناامیدی حل مشکلات توسط نظام حاکم تا اندازه زیادی توانسته است مشارکت سیاسی را تحت‌الشعاع قرار دهد.
نافرمانی مدنی	شبکه‌های اجتماعی از جمله امدنیوز مهمترین کارکردی که دارند این است که مردم را نسبت به ارزش‌های انقلاب اسلامی که تبلور ارزش‌های دینی و اسلامی است بدبین و ناامید می‌کند و مردم ناامید و به بن‌بست رسیده آماده دریافت هرگونه اطلاعات غلط و انجام نافرمانی مدنی است.
ایجاد رفتارهای وندالیستی	آنچه که مشخص است رسانه‌های فضای مجازی می‌توانند با کارکردهای مثبت خود یعنی آگاهی سیاسی و مقاومت مدنی و برجسته کردن کارکردهای مثبت نظام بر امنیت ملی تأثیر مثبت داشته باشند و از طرفی با ایجاد آنومی سیاسی و فراهم آوردن زمینه حرکت‌های وندالیستی بر تخریب نظام اثر بگذارند.

ایجاد و تقویت نارضایتی فردی	زمانی که در درون جامعه ارزش‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و مذهبی در اثر ناکارآمدی حکومت تضعیف شوند، این شبکه‌ها با برجسته سازی آن‌ها موجب می‌شوند که قدرت نظام سیاسی که مبتنی بر ارزش‌های ایدئولوژیک و دگم و سلب است، کاهش پیدا کرده و شایعات جای واقعیت را گرفته و با تقویت نارضایتی مشارکت‌ایجایی را کاهش و اعتراضات سیاسی را افزایش می‌دهند.
خروج فرد علیه نظام تحت تاثیر القانات این شبکه	اصلاً کارکرد اصلی این شبکه تخریب نظام است و در وهله مردم را ناامید و به بن‌بست می‌رساند و مردم وقتی به ناامیدی رسیدند نسبت به آینده نظام تشکیک می‌کنند و تحت تأثیر القانات دروغ علیه نظام حاکم خروج می‌کنند. بیشتر کارکرد تخریبی دارد
کاهش مشارکت فردی	مشارکت سیاسی مقوم انسجام ملی و زمینه بخش هماهنگی و پشروی ملی است که این مسئله در تقابل یک به یک با اهداف این کانال‌ها است و هر اندازه مشارکت سیاسی در عرصه‌های مختلف بیشتر باشد، مصونیت نظام در برابر چالش‌ها و تهدید بیشتر می‌شود. این گونه کانال‌های اجتماعی با بی‌تأثیر خواندن مشارکت عمومی و ایجاد تردید مردم را از مشارکت دور می‌سازد.
ایجاد فرسایش و هزینه برای نظام	تداوم فعالیت آنها به شکل و محتوای آمد نیوز با تأکید بر غیرحرفه‌ای بودن و سطحی بودن تحلیل‌ها و هدف‌گیری توده‌ها و... در کوتاه‌مدت می‌تواند موجب فرسایش و هزینه برای نظام و از دست رفتن تمرکز آن بر مسائل مهم شود اما در بلندمدت در صورت عدم موفقیت در ایجاد جریان‌های موثر اجتماعی و سیاسی، بی‌اعتبار شده و در مقابل نظام سیاسی دست کم در خصوص چنین رسانه‌ها و رویکردهایی مقاوم‌تر خواهد شد.
القائت فساد در تمامی ارکان نظام	این کانال سعی کرده با ترسیم چهره‌های ضعیف در حوزه امنیت و با ایجاد القانات هدفمند و منفی در بین مخاطبان به جهت تضعیف نظام جمهوری اسلامی اقدام کند.
انشقاق نظام سیاسی	نظام سیاسی را دچار انشقاق می‌کند و کارکردهای و نقاط قوت نظام را به ضعف تبدیل می‌کند و هرگونه ضعفی را در اذهان برجسته می‌کند و نظام سیاسی را از مشروعیت می‌اندازد و پشتیبانی مردمی برای تصمیمات را می‌گیرد.
جدایی مردم و نظام و انقلاب	دشمن با راه‌اندازی شبکه‌های مذکور درصدد است بین مردم، نظام و انقلاب جدایی بیندازد و شبکه مذکور در مقطع فعالیت خود در راستای تخریب نظام مؤثر بوده است.
بزرگ‌نمایی ضعف‌های حکومت	این شبکه‌ها با بزرگ‌نمایی ضعف‌های مفرط حکومت، ناکارآمدی آن را عیان کرده و البته به دلیل تداوم این ناکارآمدی از سوی حکومت، نقش این شبکه‌ها در تضعیف قدرت حکومت بسیار پررنگ است.
تخریب قدرت داخل و منطقه‌ای نظام سیاسی	این شبکه با از بین بردن وحدت و انسجام اجتماعی جامعه، تخریب باورها و ارزش‌هایی که نظام سیاسی براساس آن ایجاد شده است موجب تضعیف نظام سیاسی و تخریب قدرت داخل و منطقه‌ای نظام سیاسی می‌شوند.
جهت‌دهی و انحراف افکار عمومی	شبکه‌های اجتماعی امروزه به شدت در تاروپود بافت اجتماعی رسوخ پیدا کرده و این واقعیت حقیقی است و زندگی مردم را جهت‌دهی می‌کند و در هدایت و انحراف افکار عمومی نقش موثری دارد.
تقویت بحران‌ها	در صورتی که زمینه‌های ناکارآمدی و بحران مشروعیت و... فراهم باشد، این شبکه‌ها بحران‌ها را تقویت و تشدید می‌کنند و به نوعی چرخه‌ای فزاینده و تقویت‌کننده به راه می‌اندازند که متوقف کردن آن دشوار خواهد بود.
تمرکز بر موارد حساس اقتصادی و سیاسی	شبکه‌هایی مثل آمدنیوز هم با تمرکز بر موارد حساس و جالب توجه برای مردم به‌ویژه از جهت اقتصادی و سیاسی، مخاطب را با خود همراه کرده و به مرور بر بن‌مایه‌های فکری و باورهای آنها هم‌رخنه می‌کنند.
مواجهه سازی اقتدار ملی با چالش	اگر نظام اقتصادی کشور دچار کاستی باشد و نظام سیاسی و قضایی دارای شفافیت و کارایی مناسب نباشد زمینه برای تولید شایعه و حضور این کانال‌های دروغ افکن زیاد می‌شود.

تأثیرگذاری مستقیم و غیرمستقیم این شبکه‌ها بر ارزش‌ها و باورهای مردم حتمی است و رسانه‌ها با ابزار ارتباطی می‌توانند در انسجام اجتماعی مردم نسبت به مسایل پیرامون موفق عمل کنند.

ایجاد دوگانگی

این شبکه‌ها، می‌توانند چهره نظام و مبانی مشروعیت آن را در نگاه مردم به چالش کشند. با القای ناکارآمدی نیز می‌توانند به تضعیف نظام منجر شوند. نقشی دوگانه دارد. معتقدان راسخ نظام را راسخ‌تر و آنان را به شدت و دقت و محافظه کاری بیشتر سوق می‌دهد و به این شکل هسته مرکزی نظام را اگرچه از جهت شمار کمتر، اما متراکم و سخت‌تر می‌کند و به نوعی آن را تقویت می‌کند. اما با مکانیسم‌های اثرگذار روی مردم عادی و به‌ویژه توده‌های کم‌اطلاع‌تر، به بدبینی، بی‌اعتمادی و دیگر رویکردهای ناهمساز با نظام منجر می‌گردد. به نوعی شکاف میان گروه‌های مختلف مردم بیشتر می‌شود

۴-۱- تعیین تم‌های فرعی و تم‌های اصلی

جدول زیر مراحل چهارم و پنجم تحلیل مصاحبه‌ها را نشان می‌دهد. در این جدول، محقق مفاهیم استخراج شده را در دسته‌های هم نوع تحت عنوان مقوله، و پس از آن، مقوله‌های استخراج شده را در دسته‌های هم نوع تحت عنوان تم یا زمینه، سازماندهی و مرتب نموده است. در این پژوهش ۴ تم فرعی کنش جمعی، کنش فردی، ساختار حکومتی و ساختار ملی به دست آمد. بعد از آن ۲ تم اصلی در مورد آسیب‌ها و چالش‌های شبکه‌های اجتماعی نوین و تأثیر آن بر امنیت داخلی جمهوری اسلامی ایران به دست آمد که شامل اثرات کنشی و اثرات ساختاری می‌باشد.

جدول ۴: تعیین تم فرعی و تم اصلی از مقوله‌های استخراج شده از مصاحبه‌ها

تم اصلی	تم فرعی	مقوله
اثرات کنشی	کنش جمعی	شکل‌گیری اقدامات علیه ایران
		شکل‌گیری هسته‌های مقابله‌ای بین مردم
		تحریک جوانان به اقدامات ضد امنیتی
		افزایش اعتراضات سیاسی
		تشدید اختلافات
	کنش فردی	رودرروی هم قرار دادن گروه‌های مختلف مردم
		تحریک مشارکت غیررسمی و رسمی
		تأثیر منفی بر مشارکت رسمی
		تضعیف مشارکت ایجابی
		تقویت مشارکت سلبی و اعتراضی
ساختار حکومتی	نافرمانی مدنی	
	ایجاد رفتارهای وندالیستی	
	ایجاد و تقویت نارضایتی فردی	
	خروج فرد علیه نظام تحت تأثیر القائات این شبکه	
	کاهش مشارکت فردی	
ساختار حکومتی	ایجاد فرسایش و هزینه برای نظام	
	القا فساد در تمامی ارکان نظام	
	انشقاق نظام سیاسی	
		جدایی مردم و نظام و انقلاب
		بزرگ‌نمایی ضعف‌های حکومت

اثرات ساختاری	تخریب قدرت داخل و منطقه‌ای نظام سیاسی
	جهت‌دهی و انحراف افکار عمومی
	تقویت بحران‌ها
	تمرکز بر موارد حساس اقتصادی و سیاسی
	مواجهه‌سازی اقتدار ملی با چالش
	تشدید اختلافات و ناامنی
ایجاد دوگانگی	

۵- نتیجه

مسئله اصلی این پژوهش، پاسخ به این پرسش است که شبکه‌های اجتماعی، در این‌جا به‌صورت مشخص کانال تلگرامی آمدنیوز، چه اثراتی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی، در زمان فعالیت خود داشته است؟ براساس یافته‌های پژوهش، و رتبه‌بندی آن‌ها، می‌توان این اثرات را در نظر داشت. با توجه به گستره فعالیت آمدنیوز، این کانال دو بُعد «ملی» و «فردی» را در انجام فعالیت‌های ضدامنیتی خود انتخاب کرده بود. می‌توان دو موضوع «جهت‌دهی و انحراف افکار عمومی» و «ایجاد دوگانگی» را در این زمینه در رتبه بالاتری قرار داد. چرا که اولی زمینه‌ای برای ایجاد دوگانگی میان مردم و نظام است. چنین رویکرد منجر به «تقویت بحران‌ها» در سطح ملی شده و اقتدار ملی را با چالش مواجه می‌کند و با تشدید اختلافات و ناامنی، به‌وضوح بر امنیت ملی در بُعد داخلی تأثیر منفی و مخرب می‌گذارد.

این کانال، بنا بر یافته‌های پژوهش در «سطح فردی» در دو بُعد تشویق به «نافرمانی مدنی» و «خروج فرد علیه نظام تحت تأثیر القانات این شبکه»، ناامنی را تشدید می‌کند و اوج چنین مسئله‌ای در «ایجاد رفتارهای وندالیستی» در جریان اغتشاشات دی ۱۳۹۶ قابل مشاهده است که خسارات مادی قابل ملاحظه‌ای را در کنار ایجاد ناامنی به‌وجود آورد. چنین وضعیتی را می‌توان در سطح ساختار حکومت نیز دید. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که این شبکه به‌صورت گسترده این مکانیسم‌ها را برای ضربه زدن به موجودیت جمهوری اسلامی به‌کار می‌برد. «تخریب قدرت داخل و منطقه‌ای نظام»، «ایجاد فرسایش و هزینه برای نظام»، «جدایی مردم و نظام و انقلاب» و «القا فساد در تمامی ارکان نظام»، مهم‌ترین این موارد است که آخری، به‌زعم بنیان‌گذار و گرداننده آمدنیوز، هدف اولیه ایجاد آن بود. این کانال، با در نظر داشتن فعالیت در این سه سطح، به‌صورت وسیع با القای رسانه‌ای و ایجاد اخبار جعلی و آمیختن اخبار راست و دروغ با هم، با پروپاگاندا وسیع، اساساً به‌دنبال براندازی به‌صورت خشن و از راه اغتشاش بود. این مسئله به‌حدی بود که مدیر تلگرام رسماً وارد مسئله شد و این کانال را مسدود کرد. این وضعیت در مجموع بیان‌کننده آن است که شبکه‌های اجتماعی، با قابلیت‌ها و گستره وسیعی که در جامعه دارند، توانمندی زیادی برای خدشه‌دار کردن امنیت داخلی را داشته و نمونه آمدنیوز به‌خوبی آسیب‌های آن را برای امنیت ملی داخلی کشور نشان می‌دهد.

همچنین، برای مقابله با چنین رویکردهای مخرب در این شبکه‌ها، می‌توان از این راه‌کارهای پیشنهادی بهره برد:

۱. توجه به نقاط ضعف و حفره‌های امنیتی در شبکه‌های اجتماعی در سیاستگذاری‌های مربوط به فضای مجازی
۲. ایجاد اعتماد برای مردم در کسب اخبار و اطلاعات مربوط به مسائل مختلف در جامعه
۳. ایجاد زمینه‌های مناسب برای مشارکت مردم در فضای مجازی، برای کاهش فاصله ایجادشده در اثر القانات رسانه‌ای
۴. گسترش برنامه‌های مربوط به سواد رسانه‌ای برای شناخت اخبار و اطلاعات درست و نادرست از یکدیگر
۵. اطلاع‌رسانی درست در زمان بحران‌ها به جامعه برای جلوگیری از نفوذ رسانه‌هایی شبیه آمدنیوز

منابع

- آور، امین، مهدی رفیعی‌راد و محسن آقایی (۱۴۰۰)، مدل مفهومی اثرگذاری شبکه‌های اجتماعی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، پژوهش‌های حفاظتی-امنیتی، سال دهم، شماره ۳۹، ۵۷-۹۰.
- اختیاری امیری، رضا و محمدصادق تابعی و عباس دهرویه (۱۴۰۰)، تلگرام و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، راهبرد سیاسی، سال پنجم، شماره ۱، پیاپی ۱۶، ۵۵-۸۲.
- امیرپور، مهناز و طالب‌دوست، مریم (۱۴۰۱). تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر هویت اجتماعی و سبک زندگی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان مشهد. فصلنامه مطالعات رسانه‌های نوین، ۸(۳۲)، ۳۲۵-۳۵۵.
- ایرناپلاس (۱۳۹۸)، برکه راکد رسانه و رویش قارچی به نام آمدنیوز، <https://plus.irna.ir/news/83520293>، تاریخ بازدید ۱۴۰۲/۶/۱۰.
- بردبار، ملیکا و دیگران (۱۳۹۷)، بررسی پنج عنصر مدل هارولد لاسول در رسانه‌های جمعی با توجه به ظهور رسانه‌های جدید، رسانه و فرهنگ، سال هشتم، شماره دوم، ۱۹-۵۳.
- بیگلری، جواد و مسعود اخوان کاظمی (۱۴۰۱)، شناسایی تهدیدات و آسیب‌های امنیتی نقش آفرینی شبکه‌های اجتماعی در انتخابات ایران، پژوهش‌های سیاسی و بین‌المللی، دوره ۱۳، شماره ۵۳، ۶۴-۸۹.
- خان‌محمدی، یوسف؛ کاوه، مسعود (۱۳۹۸)، تأثیر تبلیغات رسانه‌های غربی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران از طریق بحران هویت. تحقیقات سیاسی بین‌المللی، شماره ۴۰، ۶۹-۸۶.
- خبرگزاری آنا (۱۳۹۹)، روح‌الله زم مدیرآمد نیوز کیست و چه کرد؟ + جزئیات پرونده، <https://ana.press/002IMN>، تاریخ بازدید ۱۴۰۲/۶/۱۰.
- خانیک، هادی و یوسف خجیر (۱۳۹۸)، ظرفیت‌ها و چالش‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی برای جامعه مدنی ایران، مطالعات رسانه‌های نوین، دوره ۵، شماره ۱۷، ۳۵-۶۹.
- رفیعی دولت‌آبادی، محمدرضا و رضا عبدالرحمانی و یوسف ترابی و گارینه کشیشیان سیرکی (۱۳۹۸)، تأثیر سیاستگذاری دولت در حوزه شبکه‌های اجتماعی مجازی بر امنیت اجتماعی، پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، سال چهاردهم، شماره چهارم، ۱۵۳-۱۷۶.
- رمضانی، سجاد و فاطمه تقفی و وحید فتوح‌آبادی و کاظم سام‌دلیری و محمد باقری (۱۳۹۹)، اولویت‌بندی عوامل تهدیدآفرین امنیت اجتماعی در فضای سایبر: یک مدل ساختاری تفسیری، فرماندهی و کنترل، سال چهارم، شماره دو، ۲۱-۳۶.
- رمضانی، محمدجواد و کوروش بدری و جلال غفاری (۱۳۹۸)، بررسی روندهای تأثیرگذاری شبکه‌های اجتماعی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، امنیت ملی، سال دهم، شماره سی‌وهفتم، ۳۸۷-۴۲۰.
- سایت تابناک (بی‌تا)، درمورد آمدنیوز <https://www.tabnak.ir/fa/tags/61-D9-D8%A135/1-%20-%88-%98-AF%D9%86%DB%8C-%85%D>، تاریخ بازدید ۱۴۰۲/۶/۱۰.
- عبداللہی نژاد، علیرضا و دیگران (۱۳۹۵)، رسانه‌های اجتماعی و مشارکت سیاسی در انتخابات (رابطه استفاده از فیس‌بوک، تلگرام و اینستاگرام و مشارکت سیاسی دانشجویان در انتخابات هفتم اسفند ۱۳۹۴)، مطالعات رسانه‌های نوین، دوره ۲، شماره ۵، ۳۴-۷۵.
- موسی‌زاده، علی و حجت مهکویی و سیامک باقری چوکامی (۱۴۰۰)، ارائه مدل راهکارهای مقابله با تهدیدات فضای سایبری در توان‌افزایی امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران از منظر ژئوپولیتیک، سیاست جهانی، دوره دهم، شماره چهارم، ۳۱-۶۲.
- ندری، غلامرضا و احمد بخشایش (۱۳۹۷)، بررسی تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر امنیت اجتماعی ج.ا.ایران با رویکرد سیاستگذاری، پژوهش‌های حفاظتی - امنیتی دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام)، سال هفتم، شماره ۲۵، ۶۳-۸۸.

-ولی‌زاده میدانی، رامین (۱۳۹۹)، درآمدی بر تروریسم سایبری و ویژگی‌های آن، تهران: مرکز ملی فضای مجازی، پژوهشگاه فضای مجازی.

- Al-Masaeed, S., Yaseen, H., Al-Adwan, A. S., Altarawneh, A. M., & Alhjoug, A. H. A. (2023). SOCIAL MEDIA EFFECT ON NATIONAL SECURITY. *Journal of Southwest Jiaotong University*, 58(1).
- Al Abd, S. (2022). National Security and its Linkage with Social Media: Lessons for Pakistan. *Journal of Security & Strategic Analyses*, 8(2), 80-103.
- Castells, M. (1996). *Rise of the network society: The information age: Economy, society and culture*. Blackwell Publishers, Inc..
- Castells, M. (1999). *Information technology, globalization and social development* (Vol. 114). Geneva: UNRISD.
- Castells, M. (2011). Power does not reside in institutions, not even the state or large corporations. It is located in the networks that structure society, London, Demos.
- Scrivner, O. (2017, February). Interactive Visual Data Analysis with Shiny Applications: Interactive Text Mining Suite and Language Variation Suite. Indiana University Workshop in Methods.
- Van den Bulck, H., Donders, K., & Lowe, G. F. (2018). Public service media in the networked society: What society? What network? What role?.
- Van Dijk, J. (2006). *The Network Society*, Second Edition, London, SAGE Publications Ltd.
- Van Dijk, J. A. (2005, May). Outline of a multilevel approach of the network society. In *55th Annual Conference of the International Communication Association, ICA 2005: Communication: Questioning the Dialogue*.
- Verma, N., & Shin, H. (2004). Communicative action and the network society: A pragmatic marriage?. *Journal of Planning Education and Research*, 24(2), 131-140.